

**Спеціалізованій вченій раді
К 26.053.08 у ДВНЗ «Київський національний
педагогічний університет ім. М.П.Драгоманова»**

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента

Бузової Олени Дмитрівни

на дисертацію Волкової Юлії Ігорівни

**«Формування художньо-комунікативних умінь
майбутніх учителів музики і хореографії»,
представлену на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук за спеціальністю
13.00.02 – теорія та методика музичного навчання**

Актуальність теми дисертації

В умовах глобалізаційних світових процесів, інформаційної революції, які знаменують собою ХХІ століття, освітня система переорієнтовується на особистісно-професійний розвиток майбутнього фахівця в процесі комунікацій, створюючи можливості вступати в діалог і займати суб'єктивну позицію в процесі фахово-педагогічного навчання, акцентуючи увагу на ціннісних аспектах розвитку духовності особистості.

Ми все частіше переконуємося, що сучасним навчальним закладам потрібен педагог, спроможний реалізувати інноваційні проекти, здійснювати пошук найбільш раціональних та ефективних методів і форм організації навчання й виховання, вирішувати комплекс стратегічних питань розвитку освітньої організації.

Визначені в дисертації з урахуванням наукового пошуку суперечності, а саме між сучасними вимогами щодо переорієнтації освітньої парадигми з монологічної на інтерактивну діалогічну взаємодію учасників навчального процесу, зокрема мистецько-педагогічного, та недостатнім усвідомленням і мотиваційним спрямуванням майбутніх фахівців і викладачів на її реалізацію в художньо-освітньому середовищі; між вагомим педагогічним особистісно-розвивальним потенціалом художньо-комунікативної взаємодії з мистецтвом і через мистецтво з іншими у фахово-творчому розвитку особистості, та браком теоретико-методичного обґрунтування його застосування вчителем музики і хореографії в художньо-освітньому процесі; між значущістю формування художньо-комунікативної компетентності вчителів музики і хореографії зумовлюють виявлення нових шляхів вирішення означеної та недостатньою розробленістю відповідної організаційної системи методичного супроводу

навчально-освітнього процесу на основі синтезу мистецтв. Тому актуальність дослідження Волкової Юлії Ігорівни «Формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії» не викликає сумнівів.

Науковий апарат має всі необхідні складники: об'єкт, предмет, мету дисертаційного дослідження, завдання, методи; наукова новизна та практичне значення; інформацію про апробацію і впровадження отриманих результатів.

Наукова новизна одержаних результатів

Вивчення комплексу наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених з питань формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії дозволило дисертантці ґрунтовно висвітлити методолого-теоретичні засади роботи, сформулювати її вихідні положення.

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на наступні результати, що мають вагому наукову новизну.

Дисертанткою вперше визначено сутність, зміст і компонентну структуру феномена «художньо-комунікативні уміння майбутніх учителів музики і хореографії на основі структурно-функціонального аналізу різних форм роботи їхньої художньо-комунікативної діяльності, та в контексті інструментального забезпечення означеної діяльності; теоретично обґрунтовано педагогічні умови, що забезпечують продуктивність процесу формування художньо-комунікативних умінь на основі синтезу мистецтв (музичного й хореографічного); розроблено критеріальний апарат дослідження щодо визначення рівнів сформованості досліджуваних умінь майбутніх учителів музики і хореографії. Суттєвим інноваційним аспектом виконаного Ю.І. Волковою дослідження є розробка й теоретичне обґрунтування організаційно-методичної моделі та практичне опробування ефективності запропонованої авторської методики формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії. Результатом запропонованої моделі вважається сформованість художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії.

Дисертанткою у результаті аналізу дидактичної системи заходів для формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії виявлено найбільш важливі принципи її будови: принцип комфортного художнього спілкування, принцип поліхудожньої творчої взаємодії, принцип сенситивної діалогічності, принцип художньо-комунікативного розуміння.

Схвальної оцінки, на наш погляд, заслуговують також визначені авторкою педагогічні умови ефективного формування художньо-комунікативних компетентностей майбутніх учителів музики і хореографії: стимулювання позитивної полімотивації до художньо-комунікативної діяльності;

використання синергетичного потенціалу художньо-освітнього середовища; поширення поліхудожнього семантичного тезаурусу; ініціювання рефлексивної позиції майбутніх учителів музики і хореографії.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і пропозиції дисертаційного дослідження Ю.І.Волкової сформульовано чітко й послідовно, вони є аргументованими та змістовними.

Достовірність одержаних результатів підтверджується теоретико-методологічною обґрунтованістю вихідних положень дослідження, опрацюванням значної кількості джерел, застосуванням сучасних методів досліджень, апробацією та впровадженням результатів роботи в практичну діяльність різних навчальних закладів.

Слід відмітити, що об'єкт та предмет дослідження відповідають специфіці обраної теми. Вірогідність результатів, одержаних дисертанткою забезпечена теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, застосування комплексу теоретичних та емпіричних методів дослідження, адекватних меті й завданням дослідження. Позитивним є те, що методи добиралися відповідно до завдань конкретного етапу дослідження, прийоми з теоретичним і фактичним матеріалом здійснювалися у послідовності, передбаченій програмою дослідження. Методологічні підходи, обрані дисертанткою – полісуб'єктивний, середовищний, синергетичний, герменевтичний, семіотичний та контекстно-діяльнісний, - визначаються обґрунтованістю та виваженістю.

Позитивним, на наше переконання, є й те, що дисертаційне дослідження Ю.І.Волкової охоплює цілісний процес науково-дослідної роботи, яке включає всі її стадії: від виникнення ідеї, що включає розробки концептуальних засад, науково-теоретичного обґрунтування, створення умов і навчально-методичного забезпечення та до широкого впровадження результатів дослідження у практику роботи вищих педагогічних навчальних закладів.

Достовірність отриманих результатів дисертаційного дослідження підтверджується також їх успішною апробацією на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Обґрунтування обраної теми дисертації є методологічно, теоретично й технологічно переконливими, а сутність завдань для їх вирішення сприяє розкриттю теми та досягненню мети дослідження.

Аналіз основних положень свідчить про досягнення мети і розв'язання завдань дослідження. Зміст роботи відповідає поставленій меті і завданням дослідження. Висновкам, представленим у дисертації, властиві повнота та логічність, достатній рівень обґрунтованості й достовірності.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертаційна робота складається з трьох розділів, кожний з яких можна вважати своєрідним внеском у вирішення проблеми формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії.

У **вступі** науково конкретно обґрунтовано актуальність проблеми, чітко сформульовано мету, яка співзвучна з темою та конкретизована в завданнях, визначено об'єкт та предмет роботи, охарактеризовано систему використаних у роботі дослідницьких методів.

У першому розділі **«Науково-теоретичні основи дослідження художньо-комунікативних умінь у мистецько-методологічній проєкції»** - на підставі філософської, мистецтвознавчої, психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми визначено комунікативну сутність мистецтва, зокрема музичного і хореографічного; виявлено специфіку художньо-комунікативної діяльності учителів музики і хореографії; розкрито змістовну сутність, зміст та компонентну структуру художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії.

Авторка обґрунтувала, з чим ми погоджуємося, що художньо-комунікативна діяльність учителів музики і хореографії багатоаспектна, і здійснюється на різних рівнях комунікацій з творами мистецтва та інтерактивної діалогової взаємодії через мистецтво.

Слід погодитися з дисертанткою про те, що професійне здійснення художньої діяльності потребує сформованості відповідних умінь. На основі виявлення атрибутивних характеристик художньо-комунікативної діяльності учителів музики і хореографії, виділено чотири групи узагальнених художньо-комунікативних умінь та особливостей їх формування.

Ю.І. Волкова дала визначення поняття «художньо-комунікативні уміння майбутніх учителів музики і хореографії» як володіння способами виконання складних інтегрованих мистецько-фахових дій, які забезпечують продуктивну полісуб'єктивну інтегровану взаємодію її учасників з творами мистецтва в процесі трансляції та обміну художньої інформації, думками, емоціями, почуттями на засадах зовнішнього й внутрішнього діалогу, у процесі сприйняття, осмислення, вербальної і виконавської інтерпретації мистецьких творів з метою творчого самовираження, самоствердження.

Висновки до першого розділу повністю висвітлюють результати поставлених здобувачкою завдань.

У другому розділі **«Науково-методичні засади формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії»** дисертанткою обґрунтовано основні науково-методичні положення, на яких базується процес формування даного феномену. Визначено, що методологічну основу педагогічних умов майбутніх учителів музики і хореографії

забезпечують такі підходи, як середовищний, полісуб'єктивний, синергетичний, герменевтичний, семіотичний і контекстно-діяльнісний.

Визначено та схарактеризовано педагогічні умови формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії, реальне впровадження яких у навчальний процес позитивно вирізняє цю роботу.

Висновки до другого розділу достовірні та обґрунтовані.

У третьому розділі **«Дослідно-експериментальна робота з формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії»** - відзначаємо добре організовані й відповідально проведені констатувальний та формувальний етапи експерименту, матеріали яких підтвердили правильність наукових підходів до розробки експериментальної моделі та дали змогу довести, що її упровадження в навчальний процес значно підвищує рівні сформованості художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії.

Загальні висновки логічно впливають зі змісту роботи, у концентрованому вигляді відображають основні результати дисертаційного дослідження.

Відзначимо ґрунтовні додатки, що поглиблюють уявлення про цілісне дослідження.

Вивчення матеріалів дисертації дозволяє зробити висновок, що наукові результати, отримані Ю.І.Волковою, базуються на ґрунтовній та всебічній розробці проблеми, що досліджується, аналіз різних підходів до її вирішення, використанні великого масиву літературних джерел. Отже, можна стверджувати, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою працею.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні спецкурсу «Форми й засоби художньої комунікації в мистецько-освітньому середовищі», матеріали якого увійшли до змісту навчальної дисципліни «Методика викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» у ВНЗ» для студентів мистецького факультету за спеціальністю 6.020204 «Музичне мистецтво» ДВНЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Теоретичні положення й висновки дослідження надають фактичний матеріал для подальшого теоретичного й емпіричного дослідження формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії.

Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані при вивченні курсів «Методика музичного виховання», «Історія зарубіжної музики ХХ-ХХІ століття», «Аналіз музичних творів», «Основний музичний інструмент», «Аранжування та імпровізація», «Концертмейстерський клас»,

«Методика хореографічного виховання», «Теорія і методика сучасного танцю», «Композиція та постановка танцю», «Основи теорії музики», спільно для студентів напрямів «Музичне мистецтво» і «Хореографія» - «Світова художня культура», «Методика викладання художньої культури»; під час виробничої (педагогічної практики).

Основні результати дисертаційного дослідження впроваджено в навчально-виховний процес державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського (довідка №1136 від 12.05.2015р.), Херсонського державного університету (довідка № 01-28/1272 від 08.06.2015р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка №1308/01 від 19.05.2015р.), Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (довідка №1308/01 від 19.05.2015р.).

Розроблені теоретичні і методичні матеріали дослідження доцільно використовувати в освітньому процесі вищих навчальних закладів, що здійснюють професійну підготовку майбутніх вчителів музики і хореографії, освітня галузь знань 020204 «Музичне мистецтво» за всіма напрямками підготовки.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Основні теоретичні положення та результати дослідження висвітлені у 12 одноосібних науково-методичних публікаціях автора, 7 з яких – у провідних наукових фахових виданнях, 1 – у міжнародному виданні.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Проаналізувавши дисертаційну роботу, автореферат, наукові та навчально-методичні праці, дійшли висновку, що дисертація за актуальністю та змістом, обсягом і якістю оформлення, повнотою викладу її теоретичних положень та практичних результатів у публікаціях відповідає вимогам, що ставляться МОН України. У тексті автореферату дисертації відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого Ю.І.Волковою дисертаційного дослідження.

Зауважуємо, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Дискусійні положення та зауваження

Оцінюючи загалом позитивно дисертацію Волкової Юлії Ігорівни, вважаємо за необхідне вказати на низку міркувань, що виникли в процесі рецензування дисертації й вимагають окремих пояснень.

1. На нашу думку було б доцільним висвітлення питання наступності вивчення інтегрований спецкурсів у підготовки майбутніх учителів музики і хореографії для формування в них художньо-комунікативних умінь (на яких курсах та в яких семестрах).
2. Розкриваючи теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів музики і хореографії в руслі особистісного наукового підходу недостатньо розроблено як саме використання розробленої моделі дозволяє всебічно врахувати індивідуальні можливості кожного студента, бо художньо-комунікативні уміння у першу чергу базуються на особистісних якостях.
3. Робота значно виграла б, якби на кожному етапі дослідження здобувач застосовувала більшу кількість завдань для поширення, систематизації й усвідомлення мистецько-фахових знань.

Проте зазначені зауваження не знижують високої теоретичної та практичної цінності проведеного наукового дослідження, яке є концептуальним, цілісним, завершеним, що робить вагомий внесок у розвиток теорії і методики професійної освіти.

Загальні висновки і оцінка дисертації

Проведений аналіз дає підстави розглядати дослідження Волкової Юлії Ігорівни як завершений та цілісний доробок з важливої для вітчизняної освіти проблеми. Дисертаційну роботу характеризують новизна, широта методологічних підходів, чітка структурованість розділів, логічність викладу матеріалу, повнота висвітлення основних положень у публікаціях. Автором розкрито методологію дослідження, історичні аспекти досліджуваної проблеми.

Заслуговує на схвалення реалізований автором алгоритм та аналіз результатів дослідження.

Робота написана унормованою українською літературною науковою мовою.

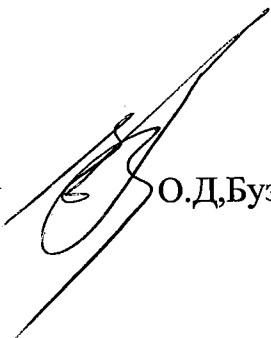
Вважаємо, що дисертаційна робота «Формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії» є самостійною науковою роботою, яка за змістом, рівнем наукової новизни й практичним значенням отриманих результатів відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, а її автор - Волкова Юлія Ігорівна заслуговує на присудження їй

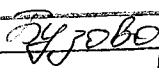
наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання.

Офіційний опонент,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри музичного виховання

Інституту психолого-педагогічної освіти та мистецтв
Бердянського державного педагогічного університету

 О.Д.Бузова

Підпис
засвідчую
Пр. фахівець ВК

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Лабунця Віктора Миколайовича на дисертацію Сян Чжао «Методика оволодіння основами писемної музичної культури в середніх навчальних закладах України і Китаю», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

Актуальність теми дослідження. Сучасною тенденцією розвитку музичної освіти є формування висококультурної, креативної, компетентної особистості, що прагне до збереження й розвитку національних культурних традицій та творчого засвоєння найкращих досягнень культур інших народів світу. Однією з найпомітніших й найважливіших сторін музичної культури є музична писемність, зразки якої складають основу класичного репертуару. Без допомоги музичної писемності неможливо уявити формування композиторських і виконавських умінь, освоєння теорії та історії музики в колишньому та сучасному житті. Знання нотного письма було раніш і залишається сьогодні ознакою музичної освіченості. Тому оволодіння музичним письмом було і є одним із центральних завдань музичної освіти, що усвідомлюється фахівцями як іманентна проблема методики та практики навчання, як предмет наукового вивчення. Саме тому тема дисертаційного дослідження Сян Чжао «Методика оволодіння основами писемної музичної культури в середніх навчальних закладах України і Китаю» є актуальною як з теоретичних, так і з практичних міркувань.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. Високий ступінь достовірності результатів дисертаційного дослідження Сян Чжао «Методика оволодіння основами писемної музичної культури в середніх навчальних закладах України і Китаю» – підтверджується: методологічною й

теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дисертації; ґрунтовним теоретичним аналізом основних понять за темою дисертації; виявленням причинно-наслідкових зв'язків між теоретичними знаннями та практичною підготовкою майбутніх учителів; різноманітністю теоретичної бази.

У дисертаційному дослідженні автор поставив собі за мету теоретично обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити методику опанування основами писемної музичної культури учнями середнього шкільного віку в Україні та Китаї. Досягнення поставленої мети базується на: здійсненні аналізу психолого-педагогічної та мистецтвознавчої літератури й характеристиці стану означеної проблеми; визначенні й обґрунтуванні педагогічних умов; розробці та експериментальній перевірці моделі музично-граматичної компетентності учнів.

Одержанню достовірних і обґрунтованих результатів сприяло застосування відповідного меті та завданням дослідження наукового інструментарію, який складається із вдало підібраних автором методів наукового пізнання. Це свідчить про те, що вибір Сян Чжао методів дослідження відповідає поставленій меті та завданням дисертації й сприяє здійсненню наукових розвідок в площині предмету дослідження та обґрунтуванню й перевірці отриманих результатів.

Дисертаційна робота базується на широкій джерельній базі (дисертаційні дослідження, автореферати, монографії, наукові статті у періодичних вітчизняних та зарубіжних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій, круглих столів, електронних видань тощо), що складається із 250 найменувань які висвітлюють різні підходи до розуміння означеної проблеми. Це дозволяє вести мову про належний рівень обґрунтованості наукових положень, отриманих результатів та вироблення методичних рекомендацій.

Обробка та критичний аналіз теоретичного матеріалу, проведені емпіричні дослідження лягли в основу запропонованих автором положень і висновків щодо розуміння музично-граматичної компетентності учнів,

створення сприятливого освітнього середовища, яке забезпечує отримання запланованого результату, розробці теоретичної моделі та педагогічних умов формування музично-граматичної компетентності учнів середніх навчальних закладів України та Китаю.

Структура роботи є логічною, відрізняється збалансованістю обсягу розділів та підрозділів, узгодженістю поставлених завдань дослідження і сформульованих висновків. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. На основі теоретичного аналізу важливого наукового завдання, а також проведеного емпіричного дослідження ефективності запропонованих педагогічних умов, Сян Чжао запропоновано конкретні практичні рекомендації, обґрунтованість яких підтверджується всім змістом дисертаційної роботи.

Наукова новизна результатів дослідження. Дисертаційна робота Сян Чжао є чи не першою спробою в Україні визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити комплекс принципів, умов, методів і форм опанування основ писемної музичної культури учнями середніх навчальних закладів. Автором запропоновано до введення у науковий апарат педагогіки музичного мистецтва поняття «музично-граматична компетентність», розроблено теоретично модель музично-граматичної компетентності та методику педагогічної діагностики даної особистісної властивості; виявлено культурні функції, семіотичні особливості та дидактичний потенціал поширених в освітній практиці систем музичної писемності. При цьому слід відзначити, що автором уточнено зміст та сутність понять «музична писемність», «музична грамотність», «музична грамота», «читання нот»; теоретичні уявлення щодо взаємозв'язку слухового, моторного, зорового та образно-асоціативного сприйняття музики. У роботі подальшого розвитку набули методи рецитації, сольмізації, кінетичного та візуального відтворення звукових патернів у процесі формування музично-граматичної компетентності учнів.

Таким чином, вважаємо за доцільне підтвердити новизну наукових результатів Сян Чжао, котра в першу чергу пов'язана з теоретичним обґрунтуванням та експериментальною перевіркою ефективності педагогічних умов, а також розробкою моделі формування музично-граматичної компетентності учнів.

Значущість результатів дослідження для науки й практики та можливі шляхи їх використання. Значущість одержаних Сян Чжао результатів для педагогічної науки полягає у підготовці та апробації моделі музично-граматичної компетентності учнів; вдосконаленні категорійного апарату. Аналіз різних підходів до означеної проблеми складає теоретичну базу для проведення подальших наукових досліджень у системі шкільної мистецької освіти, а також у системі підвищення кваліфікації учителів музичного мистецтва.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання розробленого методичного комплексу формування музично-граматичної компетентності дітей у процесі шкільної та позашкільної мистецької освіти. Низка положень дисертації, певні методи та форми навчальної роботи можуть знайти використання в процесі підготовки майбутніх учителів музики, у розробці методичних посібників та рекомендацій. Результати дослідження слід рекомендувати вищим навчальним закладам мистецької освіти з метою удосконалення освітнього процесу та розробки концепції формування готовності майбутніх учителів до музичного навчання учнів.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях. Основні положення дисертації Сян Чжао достатньо повно висвітлені в 9 наукових публікаціях, з яких 5 статей опубліковані у наукових фахових виданнях України з педагогічних наук, з них – 2 статті у наукових міжнародних виданнях.

Оцінка змісту й оформлення дисертації та автореферату. Дисертація та автореферат написані грамотно й оформлені згідно з вимогами

пунктів 9, 11, 13, 14 затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 “Порядку присудження наукових ступенів” (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015). Стиль викладу в них матеріалів досліджень, наукових положень, висновків та рекомендацій доступний для їх сприйняття.

Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації. У авторефераті основні положення дисертації викладено повно й докладно. Наукові положення, висновки й рекомендації, наведені в авторефераті, належним чином розкриті та обґрунтовані в рукописі дисертації.

Зауваження щодо змісту дисертації. Відзначаючи наукову вартість і практичну значимість дисертаційного дослідження Сян Чжао, слід однак висловити ряд зауважень та побажань, що носять дискусійний характер:

– у сучасній композиторській практиці, починаючи з другої половини ХХ століття, класична музична писемність почала все менше влаштовувати композиторів. При цьому автор дисертації відзначає, що музична освіта відстала від сучасної композиторської практики в плані використання засобів музичної писемності. Дійсно, в Україні та близькому зарубіжжі поки що не спостерігається випадків застосування нових засобів графічної фіксації музики. Тому виникає питання, для чого в роботі з учнями загальноосвітніх або навіть спеціальних навчальних закладів можуть знадобитися нові засоби музичного письма?

– на наш погляд, важливо було б акцентувати увагу на більш детальному аналізі принципу художньої мотивації, який забезпечує формування інтересу й ціннісного ставлення учнів до засобів музичної писемності;

– у розроблених автором методах формування музично-граматичної компетентності учнів виокремлено метод приблизної фіксації мелодії. З огляду на це хотілося би отримати додаткові роз'яснення щодо двох моментів: по-перше, чим «приблизний запис мелодії» відрізняється від

звичайного запису? По-друге, чи створюється дидактичний ефект від використання «приблизного запису» в навчанні школярів?

— доцільно підкреслити, що вивчення нот і основних положень теорії музики — це найважчий для школярів розділ у програмі музичного навчання, особливо в плані набуття вміння читання нот з аркуша. У дисертації запропоновано та розроблено чимало нових методів і форм цієї роботи зі школярами. Бажано було б розкрити більш детально, якою мірою розроблена методика передбачає отримання позитивного результату та наскільки ефективними при цьому будуть запропоновані форми й методи музичного навчання учнів;

— у дисертаційному дослідженні важливе місце відведено проведенню експериментальної роботи з двома віковими категоріями: з учнями перших-других і четвертих-п'ятих класів. Встановлено, що діти цих двох вікових категорій мають деякі типові якісні відмінності. Тому виникає питання, яким чином були враховані ці відмінності та які методичні рекомендації запропоновані для ефективного освоєння музичної писемності цими двома категоріями школярів?

— на нашу думку, розроблені педагогічні умови забезпечують отримання автором запланованого результату. Однак, на нашу думку, бажано було б ширше розкрити, як саме педагогічна умова стимулювання точності й художньої виразності читання та написання нотного тексту сприяла залученню учнів до музичної діяльності та оцінювання отриманих результатів експериментального дослідження.

Однак зазначені недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, якій притаманні оригінальність, наукова новизна, високий теоретико-методологічний рівень, глибина підходів до визначення методики оволодіння основами писемної музичної культури учнів, ґрунтовність дослідно-експериментальної роботи.

Висновок. Дисертаційна робота Сян Чжао «Методика оволодіння основами писемної музичної культури в середніх навчальних закладах

України і Китаю» є завершеним науковим дослідженням, виконаним автором самостійно на актуальну тему. Отримані нові науково-обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці моделі музично-граматичної компетентності учнів у середніх навчальних закладах України і Китаю.

Ураховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і вірогідність, а також значну практичну цінність сформульованих положень та висновків, дисертаційна робота Сян Чжао «Методика оволодіння основами писемної музичної культури в середніх навчальних закладах України і Китаю» відповідає пункту 13 “Порядку присудження наукових ступенів”, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
декан педагогічного факультету
Кам’янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

В.М. Лабунець

В.М. Лабунець засвідчую

В.М. Лабунець одиар І.С.

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Лабунця Віктора Миколайовича на дисертацію Сян Чжао «Методика оволодіння основами писемної музичної культури в середніх навчальних закладах України і Китаю», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

Актуальність теми дослідження. Сучасною тенденцією розвитку музичної освіти є формування висококультурної, креативної, компетентної особистості, що прагне до збереження й розвитку національних культурних традицій та творчого засвоєння найкращих досягнень культур інших народів світу. Однією з найпомітніших й найважливіших сторін музичної культури є музична писемність, зразки якої складають основу класичного репертуару. Без допомоги музичної писемності неможливо уявити формування композиторських і виконавських умінь, освоєння теорії та історії музики в колишньому та сучасному житті. Знання нотного письма було раніш і залишається сьогодні ознакою музичної освіченості. Тому оволодіння музичним письмом було і є одним із центральних завдань музичної освіти, що усвідомлюється фахівцями як іманентна проблема методики та практики навчання, як предмет наукового вивчення. Саме тому тема дисертаційного дослідження Сян Чжао «Методика оволодіння основами писемної музичної культури в середніх навчальних закладах України і Китаю» є актуальною як з теоретичних, так і з практичних міркувань.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. Високий ступінь достовірності результатів дисертаційного дослідження Сян Чжао «Методика оволодіння основами писемної музичної культури в середніх навчальних закладах України і Китаю» – підтверджується: методологічною й

теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дисертації; ґрунтовним теоретичним аналізом основних понять за темою дисертації; виявленням причинно-наслідкових зв'язків між теоретичними знаннями та практичною підготовкою майбутніх учителів; різноманітністю теоретичної бази.

У дисертаційному дослідженні автор поставив собі за мету теоретично обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити методику опанування основами писемної музичної культури учнями середнього шкільного віку в Україні та Китаї. Досягнення поставленої мети базується на: здійсненні аналізу психолого-педагогічної та мистецтвознавчої літератури й характеристиці стану означеної проблеми; визначенні й обґрунтуванні педагогічних умов; розробці та експериментальній перевірці моделі музично-граматичної компетентності учнів.

Одержанню достовірних і обґрунтованих результатів сприяло застосування відповідного меті та завданням дослідження наукового інструментарію, який складається із вдало підібраних автором методів наукового пізнання. Це свідчить про те, що вибір Сян Чжао методів дослідження відповідає поставленій меті та завданням дисертації й сприяє здійсненню наукових розвідок в площині предмету дослідження та обґрунтуванню й перевірці отриманих результатів.

Дисертаційна робота базується на широкій джерельній базі (дисертаційні дослідження, автореферати, монографії, наукові статті у періодичних вітчизняних та зарубіжних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій, круглих столів, електронних видань тощо), що складається із 250 найменувань які висвітлюють різні підходи до розуміння означеної проблеми. Це дозволяє вести мову про належний рівень обґрунтованості наукових положень, отриманих результатів та вироблення методичних рекомендацій.

Обробка та критичний аналіз теоретичного матеріалу, проведені емпіричні дослідження лягли в основу запропонованих автором положень і висновків щодо розуміння музично-граматичної компетентності учнів,

створення сприятливого освітнього середовища, яке забезпечує отримання запланованого результату, розробці теоретичної моделі та педагогічних умов формування музично-граматичної компетентності учнів середніх навчальних закладів України та Китаю.

Структура роботи є логічною, відрізняється збалансованістю обсягу розділів та підрозділів, узгодженістю поставлених завдань дослідження і сформульованих висновків. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. На основі теоретичного аналізу важливого наукового завдання, а також проведеного емпіричного дослідження ефективності запропонованих педагогічних умов, Сян Чжао запропоновано конкретні практичні рекомендації, обґрунтованість яких підтверджується всім змістом дисертаційної роботи.

Наукова новизна результатів дослідження. Дисертаційна робота Сян Чжао є чи не першою спробою в Україні визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити комплекс принципів, умов, методів і форм опанування основ писемної музичної культури учнями середніх навчальних закладів. Автором запропоновано до введення у науковий апарат педагогіки музичного мистецтва поняття «музично-граматична компетентність», розроблено теоретично модель музично-граматичної компетентності та методику педагогічної діагностики даної особистісної властивості; виявлено культурні функції, семіотичні особливості та дидактичний потенціал поширених в освітній практиці систем музичної писемності. При цьому слід відзначити, що автором уточнено зміст та сутність понять «музична писемність», «музична грамотність», «музична грамота», «читання нот»; теоретичні уявлення щодо взаємозв'язку слухового, моторного, зорового та образно-асоціативного сприйняття музики. У роботі подальшого розвитку набули методи рецитації, сольмізації, кінетичного та візуального відтворення звукових патернів у процесі формування музично-граматичної компетентності учнів.

Таким чином, вважаємо за доцільне підтвердити новизну наукових результатів Сян Чжао, котра в першу чергу пов'язана з теоретичним обґрунтуванням та експериментальною перевіркою ефективності педагогічних умов, а також розробкою моделі формування музично-граматичної компетентності учнів.

Значущість результатів дослідження для науки й практики та можливі шляхи їх використання. Значущість одержаних Сян Чжао результатів для педагогічної науки полягає у підготовці та апробації моделі музично-граматичної компетентності учнів; вдосконаленні категорійного апарату. Аналіз різних підходів до означеної проблеми складає теоретичну базу для проведення подальших наукових досліджень у системі шкільної мистецької освіти, а також у системі підвищення кваліфікації учителів музичного мистецтва.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання розробленого методичного комплексу формування музично-граматичної компетентності дітей у процесі шкільної та позашкільної мистецької освіти. Низка положень дисертації, певні методи та форми навчальної роботи можуть знайти використання в процесі підготовки майбутніх учителів музики, у розробці методичних посібників та рекомендацій. Результати дослідження слід рекомендувати вищим навчальним закладам мистецької освіти з метою удосконалення освітнього процесу та розробки концепції формування готовності майбутніх учителів до музичного навчання учнів.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях. Основні положення дисертації Сян Чжао достатньо повно висвітлені в 9 наукових публікаціях, з яких 5 статей опубліковані у наукових фахових виданнях України з педагогічних наук, з них – 2 статті у наукових міжнародних виданнях.

Оцінка змісту й оформлення дисертації та автореферату. Дисертація та автореферат написані грамотно й оформлені згідно з вимогами

пунктів 9, 11, 13, 14 затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 “Порядку присудження наукових ступенів” (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015). Стил ь викладу в них матеріалів досліджень, наукових положень, висновків та рекомендацій доступний для їх сприйняття.

Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації. У авторефераті основні положення дисертації викладено повно й докладно. Наукові положення, висновки й рекомендації, наведені в авторефераті, належним чином розкриті та обґрунтовані в рукописі дисертації.

Зауваження щодо змісту дисертації. Відзначаючи наукову вартість і практичну значимість дисертаційного дослідження Сян Чжао, слід однак висловити ряд зауважень та побажань, що носять дискусійний характер:

– у сучасній композиторській практиці, починаючи з другої половини ХХ століття, класична музична писемність почала все менше влаштовувати композиторів. При цьому автор дисертації відзначає, що музична освіта відстала від сучасної композиторської практики в плані використання засобів музичної писемності. Дійсно, в Україні та близькому зарубіжжі поки що не спостерігається випадків застосування нових засобів графічної фіксації музики. Тому виникає питання, для чого в роботі з учнями загальноосвітніх або навіть спеціальних навчальних закладів можуть знадобитися нові засоби музичного письма?

– на наш погляд, важливо було б акцентувати увагу на більш детальному аналізі принципу художньої мотивації, який забезпечує формування інтересу й ціннісного ставлення учнів до засобів музичної писемності;

– у розроблених автором методах формування музично-граматичної компетентності учнів виокремлено метод приблизної фіксації мелодії. З огляду на це хотілося би отримати додаткові роз’яснення щодо двох моментів: по-перше, чим «приблизний запис мелодії» відрізняється від

звичайного запису? По-друге, чи створюється дидактичний ефект від використання «приблизного запису» в навчанні школярів?

– доцільно підкреслити, що вивчення нот і основних положень теорії музики – це найважчий для школярів розділ у програмі музичного навчання, особливо в плані набуття вміння читання нот з аркуша. У дисертації запропоновано та розроблено чимало нових методів і форм цієї роботи зі школярами. Бажано було б розкрити більш детально, якою мірою розроблена методика передбачає отримання позитивного результату та наскільки ефективними при цьому будуть запропоновані форми й методи музичного навчання учнів;

– у дисертаційному дослідженні важливе місце відведено проведенню експериментальної роботи з двома віковими категоріями: з учнями перших-других і четвертих-п'ятих класів. Встановлено, що діти цих двох вікових категорій мають деякі типові якісні відмінності. Тому виникає питання, яким чином були враховані ці відмінності та які методичні рекомендації запропоновані для ефективного освоєння музичної писемності цими двома категоріями школярів?

– на нашу думку, розроблені педагогічні умови забезпечують отримання автором запланованого результату. Однак, на нашу думку, бажано було б ширше розкрити, як саме педагогічна умова стимулювання точності й художньої виразності читання та написання нотного тексту сприяла залученню учнів до музичної діяльності та оцінювання отриманих результатів експериментального дослідження.

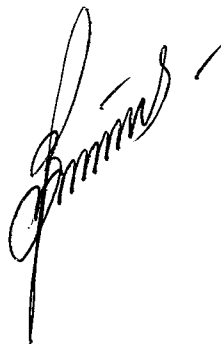
Однак зазначені недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, якій притаманні оригінальність, наукова новизна, високий теоретико-методологічний рівень, глибина підходів до визначення методики оволодіння основами писемної музичної культури учнів, ґрунтовність дослідно-експериментальної роботи.

Висновок. Дисертаційна робота Сян Чжао «Методика оволодіння основами писемної музичної культури в середніх навчальних закладах

Ураховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і вірогідність, а також значну практичну цінність сформульованих положень та висновків, дисертаційна робота Сян Чжао «Методика оволодіння основами писемної музичної культури в середніх навчальних закладах України і Китаю» відповідає пункту 13 “Порядку присудження наукових ступенів”, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання.

доктор педагогічних наук, професор,
декан педагогічного факультету
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

В.М. Лабунець

Якщо засвідчую

[Signature]